

пам'ятаючи, що жодна професійна мета не може бути вищою за інтереси дитини; якщо дитина пережила насильство чи стала його свідком, треба враховувати, що вона травмована — згадування й детальний переказ подій наражає на ризик повторного травмування, тому інтерв'ювати її доцільно лише в тому випадку, якщо інформацію не можна отримати за допомогою інших осіб; під час інтерв'ювання дитини необхідно враховувати правила, які законодавство передбачає стосовно допиту малолітніх і неповнолітніх свідків (передбачених статтею 142 КАСУ, іншими процесуальними законами, як це передбачено вимогами ч. 2 статті 12 Конвенції ООН про права дитини, а також Керівними принципами ООН із питань правосуддя у справах, пов'язаних із участю дітей — жертв та свідків злочинів, Керівними принципами Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей); дотримуватися Кодексу журналістської етики, зокрема статті 18 про особливу обережність журналістів при висвітленні питань, пов'язаних із дітьми; норм законодавства про права дитини, про захист дітей від шкідливого контенту; виробляти більше контенту, спрямованого на дітей і підлітків; висвітлювати актуальні суспільно важливі теми, пов'язані з дотриманням у суспільстві прав дитини, інформувати про випадки порушення цих прав [1].

Аналізуючи результати дослідження у контексті медіації прав дітей, варто зазначити, що в соціальних ток-шоу спостерігаються як негативні, так і позитивні тенденції. Схвальним є те, що у телевізійному медіапросторі актуалізуються права дітей, підвищується чутливість мас-медіа до дитячої проблематики. Проте під час висвітлення питань, пов'язаних із правами дітей, медійники порушують професійні та етичні стандарти, діють усупереч законним інтересам неповнолітніх. Зокрема, зауважуємо недотримання у телеефірах балансу поглядів різних сторін, невідокремлення фактів від коментарів та інтерпретацій, навішування ярликів, порушення прав дітей на честь, гідність та конфіденційність інформації, що регламентується Конвенцією ООН про права дитини, ЗУ «Про охорону дитинства».

ЛІТЕРАТУРА

1. Закусило М. Діти в медіа: як висвітлювати й дотримуватися основних правил. Спеціальний звіт. К., ГО «Телекритика», 2016. 48 с.
2. Дорош М. Права дітей і телебачення: як захищати, а не порушувати. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/kids/prava_ditey_i_telebachennya_yak_zakhischati_a_ne_porushuvati/
3. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/ed19951221
4. Оніщенко Н. М. Права і свободи дитини: вступ до проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 13–17.

*Григорович Вікторія
Науковий керівник – доц. Буда В. А.*

ТОПОНІМІКА РОМАНУ АНДРІЯ КОКОТЮХИ «ВИГНАНЕЦЬ І НАВЧЕНА ВІДЬМА»

Для вивчення специфіки функціонування онімів у художніх текстах у другій половині ХХ ст. сформувався окремих розділ ономастики, що «виріс» на перехресті літературознавства й мовознавства, – літературна ономастика.

О. Карпенко зауважив, що «власні назви в тексті дають неоціненну інформацію для інтерпретації цього тексту, нерідко й таку, що іншими способами в тексті не виражена» [1, с. 69], адже оніми забарвлюють, увиразнюють текст, тому, щоб по-справжньому зрозуміти його, необхідно розібратись і в тих власних назвах, які вжиті у літературному творі.

Топоніміка у художньому творі нерозривно пов'язана з іншими класами власних назв, і всі разом вони становлять онімний простір художнього тексту, в якому назви географічних об'єктів займають значне місце.

Топонімам, їх функціям у художньому творі в останнє десятиліття все більше приділяють уваги дослідники онімії літературного тексту.

Топоніміка роману «Вигнанець і навчена відьма» представлена таким чином:

- астіоніми – назви міст;

- хороніми – назви регіонів;
- комоніми – назви селищ;
- ороніми – назви гір;
- урбаноніми – назви міських об'єктів;
- гідроніми – назви річок.

Полтава стала місцем дії роману не випадково. Андрій Кокотюха пояснює: «Якщо ми беремо Лівобережну Україну, без Полтави обійтися не можемо. Можемо, наприклад, обійтися без Сум – місто тоді не було адміністративним центром. Сумської губернії не було. Була Полтавська, Чернігівська, Київська, Харківська, Катеринославська.» [3, с. 1] Головні події розгортаються не у самому місті, а за 25–30 кілометрів від нього, у болотистій місцині, покритій лісом. За допомогою топонімів письменник намагається показати, як діють персонажі у різних локаціях, та забезпечити реальність відтворення певних подій.

Найчастіше у творі зустрічаються астіоніми, такі як: *Петербург, Одеса, Харків, Київ, Полтава, Ніжин, Париж, Ромни, Біла Церква, Баден-Баден, Юзівка*. Серед згаданих міст є ті, які мали у той час важливе історичне та промислове значення.

Хоронімів вжито менше. Серед них виділяємо такі: *Сибір, Маньчжурія, Зелений Клин*. Таким чином автор не обмежує географічний простір роману, адже торкається політичного і культурного життя інших країн, цікавиться світовими подіями. Кожний хоронім має своє історичне, географічне, національне значення. Так, Зелений Клин – територія Далекого Сходу, від кінця XIX століття компактно заселена етнічними українцями.

У невеликій кількості автор вживає у романі комоніми. Вони використовуються задля того, аби посилити локальну характеристику співвідношення «персонаж – місце дії», адже герої творів часто переміщуються з одного пункту в інший. Головна увага письменника зосереджується на людині. Це пояснюється тим, що персонаж твору має одне наймення, а побувати він може у різних місцинах. У результаті антропонім один, а топонімів багато. Серед таких назв ми зустрічаємо: *Дальні Павленки, Маньківка, Соколівка, Жуки, Плавуни, Диканька*.

Це давні українські села, деякі з них вигадані (як *Маньківка*), а деякі, наприклад, *Диканька* – реальні. У читача вони викликають своє сприйняття.

Кульмінаційні дії роману відбуваються у хуторі *Плавуни*. Автор не просто так обрав саме цю місцевість, адже один із героїв оповіді втопився у болоті. Тому назва цього поселення пов'язана з гідрологічним середовищем: «*Хутір займав територію на суніщаних ґрунтах, а із заходу був оточений лісами та заплавленими сінокосами з безліччю маленьких озерець, бакаїв із болотяною рослинністю та чагарниками верболозу*» [2, с. 85].

У романі знаходимо лише один оронім, *Монастирська гора*, яка домінує над містом і околицями. Можна сказати, що на її очах відбувається розв'язка твору: викриття головних злочинців цієї містичної історії.

Ще однією важливою частиною твору є урбаноніми, які виступають своєрідними штрихами у змалюванні «портрета» міста (готель «*Континенталь*», ресторан «*Пале де Кристаль*»), та гідроніми (*Карибське море, річка Ворскла*).

Отже, топоніми втілюють ідейно-художній задум письменника та підпорядковуються всій сюжетно-композиційній структурі твору. Ці типи онімів виявляють здатність передаватися від покоління до покоління і від етносу до етносу, як своєрідні пам'ятки культури і мови вони не піддаються істотному впливові часу.

Тому автор подає географічний простір як всеохоплюючий для дій у ньому персонажів. Топоніми часто виступають домінантами, завдяки чому митець досягає сконцентрованості, оформленості тексту, підкреслює динамічні явища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко О. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики. Збірник наук. праць*. Одеса, 2000. Вип. 4. С. 8–74.
2. Кокотюха А. Вигнанець і навчена відьма. Харків: Віват, 2019. 304с.
3. Gazeta.ua. Новини Полтавщини. URL: https://gazeta.ua/articles/culture/_vintazhne-vbrannya-storichni-recepti-ta-tango-prezentuvali-detektiv-podiyi-yakogo-rozgortayutsy-a-v-carskij-poltavi-foto/927836 (дата звернення: 14.04.2020).